

R O M Â N I A
ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
SECȚII UNITE

HOTĂRÂREA nr. 3
Ședința din 18 iunie 2020

Sub președinția doamnei judecător Corina-Alina Corbu, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție,

Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite, prin videoconferință, în conformitate cu dispozițiile art. 25 lit. c) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările și completările ulterioare, s-a întrunit pentru sesizarea Curții Constituționale în vederea exercitării controlului de constituționalitate, înainte de promulgare, asupra *Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal* (PL-x 286/2018).

Sesizarea este legitimată constituțional de dispozițiile art. 146 lit. a) din Constituția României și de prevederile art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, care prevăd dreptul Înaltei Curți de Casație și Justiție de a sesiza Curtea Constituțională pentru controlul constituționalității legilor înainte de promulgare.

Din totalul de 107 judecători în funcție, au fost prezenți 94 judecători.

În urma dezbaterilor, deliberând, Secțiile Unite au hotărât să fie sesizată Curtea Constituțională cu privire la:

1. neconstituționalitatea *Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal* (PL-x 286/2018) în ansamblul său, în raport cu prevederile constituționale ale art. 61 alin. (2) și ale art. 75 referitoare la principiul bicameralismului;
2. neconstituționalitatea dispozițiilor articolului unic pct. 1 [art. 100 alin. (7) din Codul penal] în raport cu prevederile constituționale ale art. 1 alin. (5), sub aspectul exigențelor privind calitatea legii.

I. Încălcarea art. 61 alin. (2) și a art. 75 din Constituție referitoare la principiul bicameralismului. Motiv de neconstituționalitate extrinsecă.

Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal (PL-x 286/2018) încalcă dispozițiile art. 61 alin. (2) și ale art. 75 din Constituție, prin nerespectarea principiului bicameralismului.

În considerentul nr. 34 al Deciziei nr. 561/2018 (publicată în M. Of. nr. 922 din 1 noiembrie 2018), Curtea Constituțională, reiterând jurisprudența sa cu privire la principiul bicameralismului, a reținut următoarele:

Analizând criticile de neconstituționalitate extrinseci referitoare la încălcarea principiului bicameralismului, Curtea constată că, în jurisprudența sa, a stabilit două criterii esențiale pentru a se determina cazurile în care, prin procedura legislativă, se încalcă principiul bicameralismului, și anume: pe de o parte, existența unor deosebiri majore de conținut juridic între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului și, pe de altă parte, existența unei configurații semnificativ diferite între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului. Întrunirea celor două criterii este de natură a afecta principiul constituțional care guvernează activitatea de legiferare a Parlamentului, plasând pe o poziție privilegiată Camera decizională, cu eliminarea, în fapt, a primei Camere sesizate din procesul legislativ (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 710 din 6 mai 2009, publicată în M. Of. nr. 358 din 28 mai 2009, Decizia nr. 413 din 14 aprilie 2010, publicată în M. Of. nr. 291 din 4 mai 2010, Decizia nr. 1.533 din 28 noiembrie 2011, publicată în M. Of. nr. 905 din 20 decembrie 2011, Decizia nr. 62 din 7 februarie 2017, publicată în M. Of. nr. 161 din 3 martie 2017, paragraful 29, Decizia nr. 89 din 28 februarie 2017, publicată în M. Of. nr. 260 din 13 aprilie 2017, paragraful 54, sau Decizia nr. 377 din 31 mai 2017, publicată în M. Of. nr. 586 din 21 iulie 2017, paragraful 44).

În considerentul nr. 52 al deciziei invocate, Curtea Constituțională a arătat că *modificările și completările pe care Camera Deputaților le-a adus propunerii legislative adoptate de prima Cameră sesizată nu se raportează la materia avută în vedere de aceasta din urmă și deturneză concepția de ansamblu a acesteia, prin stabilirea unor soluții legislative diferite, ce se referă la alte instituții din materia executării pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, iar nu la cea avută în vedere inițial.*

De asemenea, în considerentul nr. 79 al Deciziei nr. 404/2019 (publicată în M. Of. nr. 580 din 16 iulie 2019), Curtea Constituțională a reținut că *modificările și completările pe care Camera decizională le aduce asupra propunerii legislative adoptate de prima Cameră sesizată trebuie să se raporteze la materia avută în vedere de inițiator și la forma în care a fost reglementată de prima Cameră. Altfel, se ajunge la situația ca o singură Cameră, și anume Camera decizională, să legifereze în mod exclusiv, ceea ce contravine principiului bicameralismului (a se vedea în acest sens Decizia nr. 472 din 22 aprilie 2008 sau Decizia nr. 62 din 7 februarie 2017, paragraful 28). Legea este, cu aportul specific al fiecărei Camere, opera întregului Parlament, drept care autoritatea legiuitoare trebuie să respecte principiile constituționale în virtutea cărora o lege nu poate fi adoptată de către o singură Cameră (Decizia nr. 1.029 din 8 octombrie 2008, publicată în M. Of.*

nr. 720 din 23 octombrie 2008, Decizia nr. 3 din 15 ianuarie 2014, publicată în M. Of. nr. 71 din 29 ianuarie 2014, Decizia nr. 355 din 25 iunie 2014, publicată în M. Of. nr. 509 din 8 iulie 2014, paragraful 38, Decizia nr. 624 din 26 octombrie 2016, paragraful 39, Decizia nr. 765 din 14 decembrie 2016, paragraful 29, sau Decizia nr. 62 din 7 februarie 2017, paragraful 32).

Examinarea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal (PL-x 286/2018) din perspectiva jurisprudenței Curții Constituționale conduce la concluzia că au fost încălcate dispozițiile art. 61 alin. (2) și ale art. 75 din Constituție referitoare la principiul bicameralismului, întrucât forma adoptată de Camera Deputaților modifică obiectul de reglementare și conținutul legii adoptate de Senat, în calitate de Cameră de reflecție.

Astfel, forma adoptată de Senat are ca obiect de reglementare exclusiv modificarea art. 214 alin. (1) din Codul penal privind infracțiunea de exploatare a cerșetoriei, a art. 215 din Codul penal referitor la infracțiunea de folosire a unui minor în scop de cerșetorie și a art. 216 din Codul penal privind infracțiunea de folosire a serviciilor unei persoane exploatare. În acest sens, în raportul Comisiei juridice, de disciplină și imunități a Camerei Deputaților din 16 iunie 2020 se precizează că „inițiativa legislativă are ca obiect de reglementare modificarea Legii nr. 286/2009, în sensul majorării limitelor pedepselor pentru infracțiunile prevăzute la art. 214 alin. (1) - exploatarea cerșetoriei, la art. 215 - folosirea unui minor în scop de cerșetorie, precum și la art. 216 - folosirea serviciilor unei persoane exploatare.”

În schimb, forma adoptată de Camera Deputaților conține o modificare de esență în materia liberării condiționate, prin care se exclude vocația la liberare condiționată a persoanelor condamnate pentru săvârșirea anumitor infracțiuni, deși această modificare nu a format obiectul dezbaterii și adoptării în Senat.

Revizuind obiectul de reglementare și conținutul legii în raport cu forma adoptată de Camera de reflecție, care nu privește instituția liberării condiționate, Camera Deputaților introduce o nouă dispoziție [art. 100 alin. (7) din Codul penal], prin care înlătură vocația la liberare condiționată a persoanelor condamnate pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute în art. 188, 189, 214-216, 218-221, 234 și 236, în condițiile în care instituția liberării condiționate, ca instituție reglementată în Partea generală a Codului penal, nu a format obiectul de reglementare al formei adoptate de Senat.

Această modificare de esență în materia liberării condiționate, adoptată numai de Camera Deputaților, cu nerespectarea principiului bicameralismului, este de natură să afecteze coerența instituției liberării condiționate, în condițiile în care excluderea de la liberare condiționată nu privește numai infracțiuni de o gravitate deosebită, precum infracțiunile de omor (art. 188 din Codul penal), omor calificat (art. 189 din Codul penal) sau tâlhărie calificată (art. 234 din Codul penal), ci și infracțiuni sancționate de legiuitor cu pedeapsa închisorii de la 6 luni la 5 ani [art. 214 alin. (1) și art. 215 din Codul penal, în forma modificată] sau cu pedeapsa închisorii de la unu la 3 ani (art. 216 din Codul penal, în forma modificată).

II. Încălcarea art. 1 alin. (5) din Constituție sub aspectul exigențelor privind calitatea legii. Motiv de neconstituționalitate intrinsecă.

În considerentul nr. 107 al Deciziei nr. 61/2018 (publicată în M. Of. nr. 204 din 6 martie 2018), Curtea Constituțională a reținut că *respectarea standardelor de claritate și predictibilitate a legii a devenit o cerință de rang constituțional. Astfel, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a statuat că autoritatea legiuitoare, Parlamentul sau Guvernul, după caz, are obligația de a edicta norme care să respecte trăsăturile referitoare la claritate, precizie, previzibilitate și predictibilitate (de exemplu, Decizia nr. 562 din 19 septembrie 2017, publicată în M. Of. nr. 838 din 23 octombrie 2017, Decizia nr. 903 din 6 iulie 2010, publicată în M. Of. nr. 584 din 17 august 2010, Decizia nr. 743 din 2 iunie 2011, publicată în M. Of. nr. 579 din 16 august 2011 și Decizia nr. 1 din 11 ianuarie 2012, publicată în M. Of. nr. 53 din 23 ianuarie 2012). Totodată, instanța de control constituțional a constatat că, deși normele de tehnică legislativă nu au valoare constituțională, prin reglementarea acestora legiitorul a impus o serie de criterii obligatorii pentru adoptarea oricărui act normativ, a căror respectare este necesară pentru a asigura sistematizarea, unificarea și coordonarea legislației, precum și conținutul și forma juridică adecvate pentru fiecare act normativ. Astfel, respectarea acestor norme concură la asigurarea unei legislații care respectă principiul securității raporturilor juridice, având claritatea și previzibilitatea necesare (Decizia nr. 26 din 18 ianuarie 2012, publicată în M. Of. nr. 116 din 15 februarie 2012 și Decizia nr. 445 din 16 septembrie 2014, publicată în M. Of. nr. 790 din 30 octombrie 2014).*

Din perspectiva jurisprudenței Curții Constituționale, sub aspectul coerenței legislației penale, articolul unic pct. 1 [art. 100 alin. (7) din Codul penal] nu întrunește exigențele art. 1 alin. (5) din Constituție.

Astfel, potrivit articolului unic pct. 1, art. 100 alin. (7) din Codul penal, nou introdus, prevede că „nu beneficiază de liberare condiționată condamnatul aflat în executarea unei pedepse pentru săvârșirea uneia sau a mai multora dintre faptele prevăzute la art. 188, 189, 214-216, 218-221, 234 sau 236.”

Așa cum rezultă din textul citat, excluderea de la beneficiul liberării condiționate operează pentru unele infracțiuni, pentru care însuși legiitorul prevede pedeapsa închisorii de la 6 luni la 5 ani [art. 214 alin. (1) și art. 215 din Codul penal, în forma modificată] sau a închisorii de la unu la 3 ani (art. 216 din Codul penal, în forma modificată).

În același timp, se menține beneficiul liberării condiționate pentru infracțiuni a căror gravitate a fost evaluată de legiitor prin prevederea unor limite de pedeapsă net superioare. De exemplu, se menține beneficiul liberării condiționate pentru infracțiuni precum lipsirea de liberate în mod ilegal care a avut ca urmare moartea victimei, sancționată cu închisoarea de la 7 la 15 ani [art. 205 alin. (4) din Codul penal] sau pentru traficul de persoane, sancționat în varianta agravată cu închisoarea de la 5 la 12 ani [art. 210 alin. (2) din Codul penal] ori pentru traficul de minori, sancționat în varianta agravată tot cu închisoare de la 5 la 12 ani [art. 211 alin. (2) din Codul penal].

Or, excluderea de la liberare condiționată a persoanelor condamnate pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute în art. 214 - 216 din Codul penal și menținerea beneficiului liberării condiționate pentru infracțiuni contra persoanei a căror gravitate rezultă din prevederea unor limite de pedeapsă superioare este de natură să afecteze coerența legislației penale, într-o manieră incompatibilă cu exigențele art. 1 alin. (5) din Constituție.

Pentru a se atinge scopul legii în materia liberării condiționate, legiuitorul are la dispoziție soluții legislative constituționale pentru ca persoanele condamnate pentru anumite categorii de infracțiuni să aibă vocația la liberare condiționată, în condiții restrictive. În conformitate cu jurisprudența Curții Constituționale, legiuitorul poate reglementa astfel de condiții restrictive, care nu presupun excluderea *de plano* a persoanelor condamnate pentru anumite categorii de infracțiuni de la beneficiul liberării condiționate.

Relevant, sub aspectul situațiilor de incoerență generate de noile dispoziții ale art. 100 alin. (7) din Codul penal, este faptul că, de exemplu, persoana condamnată pentru folosirea serviciilor victimei traficului de persoane sau a traficului de minori (art. 216 din Codul penal) este exclusă de la beneficiul liberării condiționate, deși persoana care săvârșește infracțiunea mai gravă de trafic de persoane sau de trafic de minori beneficiază de liberarea condiționată.

Prin urmare, afectând coerența instituției liberării condiționate, noile dispoziții ale art. 100 alin. (7) din Codul penal nu întrunesc cerințele privind calitatea legii, impuse de prevederile constituționale ale art. 1 alin. (5).

În consecință, pentru considerentele de mai sus, Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite

HOTĂRĂȘTE:

Sesizarea Curții Constituționale pentru a se pronunța asupra neconstituționalității *Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal* (PL-x 286/2018), în ansamblul său.

Anexăm în copie tablelele cu semnături.

Președinte

Judecător Corina-Alina Corbu

Prim magistrat asistent delegat

Aneta Ionescu